

tako z besedotvornimi vzorci ali narečnimi značilnostmi kot z navezavo na določene lastnosti ali osebna imena prebivalcev, njihovega gospodarskega ali družbenega položaja, pa vse do zelo različnih navezav na naravne posebnosti kraja. Vse svoje ugotovitve izjemno skrbno dokumentira s pomočjo terenskih informatorjev, hkrati pa razlaga z bogatim opusom strokovne literature. Ta večkratna in podrobna pojasnjevanja ter citiranja obsežne strokovne literature in virov (preko 13 strani je namenjeno samo navedbi literature in virov!) so ena od posebnosti monografije in so zato izjemno izhodišče za nadaljevanje strokovnih analiz – verjetno pa manj »znanstveno razgledanemu« domačinu pomenijo prvi stik s tako razlago navidezno preprostih domačih hišnih imen in so mu zato tudi v poseben ponos ...

V zaključnem poglavju o »Preteklosti Žirov v luči hišnih imen« dr. Marija Stanonik podaja eno od možnih sintez svoje poglobljene raziskave. Prav ta del pokaže tisti cilj, zaradi katerega bi »moral« podobne raziskave opraviti tudi v drugih krajih. V njem razpira nenapisano zgodovino, podaja temeljne prvine identitete raziskovanega kraja in omogoča tudi zanimive druge raziskovalne cilje. Na videz skromna knjižica je v resnici bogata zakladnica podatkov in vedenja o Žireh in Žirovcih in strokovna podlaga za nove raziskave.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 26. 3. 2007

Recenzija, prikaz knjige, kritika / 1.19 Mag. Tanja Roženbergar Šega in Helena Rožman

9. VZPOREDNICE MED SLOVENSKO IN HRVAŠKO ETNOLOGIJO »MESTO IN TRG NA MEJI / GRAD I TRG NA GRANICI«: KOZJANSKO, 25.–26. MAJ 2006

Alenka Černelič Krošelj, Željka Jelavić, Tanja Roženbergar Šega in Helena Rožman (ur.), Ljubljana: Knjižnica Glasnika SED, št. 38, 2006, 82 str.

V 38. številki *Knjižnice Slovenskega etnološkega društva* je konec leta 2006 izšel zbornik z referati mednarodnega simpozija 9. vzporednic med slovensko in hrvaško etnologijo z naslovom *Mesto in trg na meji / Grad i trg na granici*, ki je potekal 25. in 26. maja na Kozjanskem. Izvedba tovrstnega simpozija pomeni soočanje etnoloških pogledov slovenskih in hrvaških etnologov, pretres razmišljanj in različnih usmeritev, nenazadnje pa dokazuje tudi kontinuiteto strokovnih srečanj, ki s presledkom potekajo vse od leta 1981 (Ormož, 1981; Varaždin, 1982; Portorož, 1984; Karlovac 1985; Dolenjske Toplice, 1987; Kumrovec, 1989; Lendava, 1991; Motovun,

2004; Kozjansko, 2007).

Zaradi pomena simpozija in aktualnosti predstavljenih referatov smo se potrudili, da je zbornik 9. vzporednic izšel še v letu njegove izvedbe. To nam je omogočil tudi uredniški program *Knjižnice Glasnika SED*, v sklopu katerega so bili izdani tudi zborniki drugih posvetov, ki so potekali na slovenski strani meje.

V zborniku je objavljenih 21 prispevkov avtoric in avtorjev, predstavnic in predstavnikov različnih strokovnih in znanstvenoraziskovalnih inštitucij, od nacionalnih in pokrajinskih muzejev, znanstvenoraziskovalnih inštitutov, Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo FF v Ljubljani in Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju FF Sveučilišta u Zagrebu, Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije in nekaterih drugih.

V prispevke avtorjev nas uvajata besedili predsednic Slovenskega in Hrvatskega etnološkega društva, dr. Brede Čebulj Sajko in mag. Željke Jelavić, ter misli častnega člana SED, prof. dr. Slavka Kremenška, ki nam predstavljajo tudi genozo srečanj med slovenskimi in hrvaškimi etnologi ter njihov pomen za razvoj etnološke vede danes.

Notranja delitev prispevkov zbornika *Mesto in trg na meji / Grad i trg na granici* sledi tisti na posvetu in tako v prvem tematskem sklopu obravnava preplet, problematiko in specifično obmejne prebivalstva in kulture ter na konkretnih primerih in projektih odstira različne poglede na mejo.

Alenka Černelič Krošelj (Valvasorjev raziskovalni center, Krško) predstavlja izbrane projekte, ki so v preteklih letih potekali v Valvasorjevem raziskovalnem centru, Centru za razvoj podeželja Posavje, RRA Posavje ter na Občini Krško. Poudarja potrebe okolja ter povezavo projektov s preteklostjo in z dediščino ter še zlasti njihovo usmerjenost v prihodnost. Gre za, kot sama pravi, tesno povezanost z načinom življenja obmejne regije in njenih ljudi tako na slovenski kot hrvaški strani meje.

Skozi prispevek dr. Duške Knežević Hočevar (Družbenomedijski inštitut ZRC SAZU) spoznavamo delo in rezultate širše projektne skupine posameznikov z različnim, a dopolnjujočim

Predstavitelj zbornika v Muzeju novejšje zgodovine Celje, po občnem zboru SED, 29. 3. 2007. Od leve: sourednica in povezovalka predstavitve Alenka Černelič Krošelj, odgovorna urednica Glasnika SED Tita Porenta, mag. Zvezdana Antoš, podpredsednica HED (Hrvaško etnološko društvo) in novoizvoljena predsednica SED Helena Rožman, tudi sourednica zbornika. Foto: Ivanka Počkar, 29. 3. 2007

se raziskovalnim ozadjem, ki raziskuje prebivalstveno gibanje ob slovensko-hrvaški meji. Raziskovalci prihajajo s strokovnih področij zgodovine, geografije, antropologije, etnologije in demografije.

Doc. dr. Mirjam Mencej z Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo FF v svojem analitičnem članku na primeru nekaterih izbranih povedk in pripovedi o krajih in geografskih posebnostih predstavlja pripovedno folkloro Kozjanskega in Obsotelja. Ob tem kritično pokaže na možnosti, prednosti in nevarnosti uporabe tega segmenta dediščine v turistične namene.

Anita Matkovič, kustosinja Belokranjskega muzeja, v svojem objavljenem referatu podaja strokovni pogled na etnično heterogeno sestavo območja Bele krajine, ki ga gradi na podlagi »izvrstnega etnološkega vira« (kot poudarja sama) – to je pokopališč.

Mag. Marko Smole predstavlja »Palčevo šišo« kot primer skraj v celoti ohranjenega meščanskega gospodarstva na podeželju iz druge polovice 19. stol. ter petindvajsetletno obdobje oblikovanja ideje in izvedbo prenove domačije družine Čop v javno dostopen kulturni spomenik.

Povezavo med ruralno okolico in urbano sredino na primeru odhajanja deklet s Kozjanskega na delo v Zagreb v obdobju med obema vojnama ter o vzrokih in posledicah teh migracij v svojem prispevku podaja mag. Jasna Sok iz Kozjanskega regijskega parka.

Doc. dr. Jelka Vince Pallua z Odsjeka za etnologijo i kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu je predstavila izsledke svojega raziskovalnega dela med pripadniki italijanske manjšine v Slavoniji. V prispevku razpravlja o vprašanih identitete ter migracijskih gibanjih na obravnavanem območju.

Nosilna tema simpozija »**Mesto in trg na meji / Grad i trg na granici**« je poudarjena v drugem in tretjem tematskem sklopu. Razmišljanja o proučevanjih urbanih sredin in urbanih pojavov s predstavitvami nekaterih konkretnih raziskav prinašajo imperativ za nadaljnja proučevanja na tem področju.

Izr. prof. dr. Vito Hazler (Oddelek za etnologijo in kulturno

Predstavitelj publikacij SED v letu 2006 po občnem zboru v Muzeju novejšje zgodovine Celje. Foto: Ivanka Počkar, 29. 3. 2007

antropologijo FF) v svoji razpravi z naslovom Vzhodnoslovenski trgi in njihova identiteta na teoretični ravni opozarja na pomen in vlogo trgov kot dela naše poselitvene zgodovine in problematiko konkretizira s predstavitevijo trgov omenjenega območja, ki so »najbolj značilne razpoznavnosti vzhodnoslovenskega območja«. Opozarja tudi na odgovorno vlogo, ki jo ima pri raziskovanju teh vsebin etnološka veda.

Dr. Valentina Gulini Zrnič (Institut za etnologijo i folkloristiko) skozi svojo raziskovalno izkušnjo razpravlja o konceptu mesta, znotraj katerega razmišlja o mestu kot procesu s dinamičnimi odnosi med posameznikom in njegovim mestom.

Mag. Tanja Rožembergar Šega iz Muzeja novejšje zgodovine Celje v svojem prispevku poudarja medsebojno prepletenost med raziskovalnimi temami, ki jih obravnava urbana etnologija, ter vizijami, ki jim sledi sodoben muzej. Poudarja pomen vzajemnega delovanja in priložnosti razvoja urbane etnologije znotraj muzejskih okvirov.

Pogled na pomen raziskovanja etnoloških sestavin znotraj postavitve modela razvojnega varovanja dediščine na primeru Kostanjevice na Krki odpira prispevek Helene Rožman (Galerija Božidar Jakac, Kostanjevica na Krki), za katero je etnološki del raziskave eno od izhodišč programskega oživljanja naselbine.

Muzejski svetovalec v Pokrajinskem muzeju Celje, mag. Vlado Šlibar, pa v svojem prispevku o prehrani v Obsotelju in na Kozjanskem v prvi polovici 20. st. predstavlja izsledke svojega raziskovalnega dela na območju, kjer je potekal simpozij.

Mag. Marjetka Balkovec Debevec, muzejska svetovalka v Slovenskem šolskem muzeju, je iz svoje obširne raziskave družabnega življenja v Črnomlju med sredo 19. st. in drugo svetovno vojno v prispevku predstavila nekatere najbolj reprezentativne oblike – posebej so poudarjene nekatere vzporednice sodelovanja prebivalcev Črnomlja s sosednjo Hrvaško, ki pričajo o stalnih in raznovrstnih stikih med ljudmi z obeh strani meje.

Žiri so bile skozi svojo zgodovino pogosto zaznamovane kot obmejni kraj. Genezo kraja v predstavljeni luči je na simpoziju in v zborniku prispevkov podala izr. prof. dr. Marija Stanonik, znanstvena svetnica na Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU.

Tehten prispevek k obravnavi mest z etnološkega vidika podaja Katja Jerman, mlada raziskovalka na Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU. Očrtuje zgodovinsko situacijo na današnji zahodni slovenski meji po drugi svetovni vojni, predstavlja razvoj odločitve za gradnjo novega mestnega središča ter iz te perspektive opiše koncept navezanosti človeka na kraj kot bistveno sestavino preučevanja mesta.

Zbornik zaokrožuje tematski sklop Nove usmeritve v slovenski in hrvaški etnologiji / Nova usmerjenja hrvatske i slovenske etnologije, ki izraža pestrost inovativnih raziskovalnih tem in raziskovalnih pristopov ter interpretacij dobljenih rezultatov v primerjavi z nekaterimi drugimi znanostmi.

Dr. Reana Senjković (Institut za etnologiju i folkloristiku) se s svojim besedilom pridružuje kritikom razumevanja medijskih besedil, ki nadaljujejo s tezo kodiranja in dekodiranja, kakršno je v 70. letih 20. st. predlagal Hall. Razvija tezo, da poenostavljanje, ki se vse pogosteje uporablja pri analizi medijskih besedil v tranzicijskih kulturah, ne zadostuje antropološkemu raziskovalnemu pristopu.

Dr. Tea Škokić (Institut za etnologiju i folkloristiku) v prispevku analizira transformacijo intimnosti v urbanem prostoru na primeru Zagreba, kjer je potekala njena raziskava. Orisuje diskurz, ki zagovarja delitve na javno in zasebno, na ulico in dom.

V tem sklopu nam doc. dr. Aleš Gačnik (ZRS Bistra, Ptuj) predstavlja metodologijo raziskovanja pustnih in karnevalskih tradicij ter svoje prepričanje, da bi morala biti usmerjena ne le v raziskovanje tradicionalne pustne in karnevalske kulture, teorije in zgodovine mask in maskiranja, temveč tudi v raziskovanje modifikacij, metamorfoz in inovacij v tradicionalni pustni kulturi.

Doc. dr. Mojca Ramšak, znanstvena sodelavka v Centru za biografske raziskave, skozi izbrano študijo primera predstavlja petletno preučevanje časti in dobrega imena med Slovenci ter njihove vzorce obnašanja in govorjenja. Čast in dobro ime opredeljuje kot družbenoideološki kategoriji, ki osvetlujeta intimne strahove in skrbi tako posameznikov kot skupnosti.

Dr. Vjera Bonifačić s Tekstilno tehnološke fakultete v Zagrebu je v prispevku opredelila področje raziskovanja, opozorila na nekatere terminološke težave ter začrtala teoretični okvir raziskovanj »procesov modernizacije oblačenja« na Hrvaškem.

Zvezdana Delak Koželj z Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije v svojem objavljenem referatu posega na področje varstva dediščine. Poudarja nujnost kritične preveritve in opredelitev vloge etnologije pri ohranjanju kulturne dediščine in njeno nadgradnjo pri načrtovanju razvoja ter prostorskega planiranja.

Že kratek strokovni prelet skozi kritične prispevke, razprave, analize, različne konkretne primere in projekte dokazuje, da se naša znanstvena veda sooča z inovativnimi raziskovalnimi pristopi, temami in njenimi interpretacijami. 346 strani obsežen zbornik ponuja tehtno in k razmisleku usmerjeno branje, nedvomno pa tudi izhodišča za nova raziskovalna polja.

Zbornik je izšel s finančno pomočjo Ministrstva za kulturo RS, izdalo ga je Slovensko etnološko društvo (zanj dr. Breda Čebulj Sajko), zbornik pa so uredile Alenka Černelič Krošelj, Željka Jelavić, Tanja Rožnberger Šega in Helena Rožman.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 4. 5. 2007

Recenzija, prikaz knjige, kritika / 1.19

Doc. dr.
Mojca Ravnik

SLOVENCİ NA HRVAŠKEM: DEDIŠČINA IN SEDANJOST

ZBORNİK REFERATOV S POSVETA »ETNOLOŠKA
DEDIŠČINA IN KULTURNA PODOBA SLOVENCEV NA
HRVAŠKEM«: ZAGREB 2005.

Katalin Munda Hirnök in Mojca Ravnik (ur.), Ljubljana: Knjižnica Glasnika SED, št. 39, 2006, 276 str.

Vsebina zbornika je zelo raznolika tako glede obravnavanih tem kot glede strok, saj so zastopani zgodovina, etnologija, jezikoslovje, literarna in umetnostna zgodovina, antropologija, konservatorstvo, arhitektura in druge, vse do ljubiteljstva.

Prispevki so objavljeni v jezikih avtorjev, hrvaški imajo povzetke v slovenščini, in obratno. Na koncu knjige je seznam avtorjev z naslovi.

Vsebina je razdeljena na naslednja poglavja: Iz zgodovine in etnologije; O družtvih; O izobražencih in umetnikih; Iz kulturne dediščine; Stiki in prepletanja.

V poglavju Iz zgodovine in etnologije sta prispevka dr. Vere Kržišnik Bukić z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani: O Slovencih in slovenstvu na Hrvaškem od nekdaj do danes, in dr. Aleksandre Muraj z Inštituta za etnologiju i folkloristiku v Zagrebu: Slovenci in Hrvati v zadnjem desetletju življenja v Jugoslaviji: »Vzporednice slovenske in hrvaške etnologije« 1981–1991.

Članek dr. Vere Kržišnik Bukić je najboljšejejši v zborniku in podaja sintetični pregled celotne zgodovine Slovencev na Hrvaškem po posameznih značilnih etapah, vključno s